

Fragment utworu w przekładzie

Karen Exner

Hüte und andere Kopfbedeckungen aus aller Welt

Carlsen Verlag, Hamburg 2024
ISBN 978-3-551-52291-7

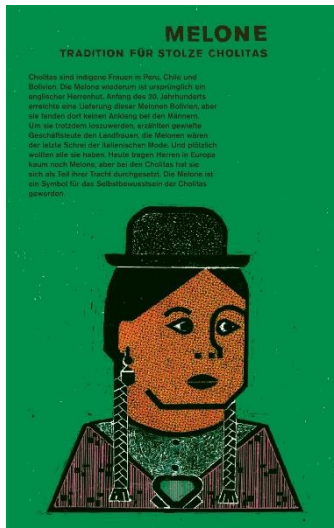
Str. 12, 14, 17, 23, 27-29, 36, 38, 42, 47, 74

Karen Exner

Kapelusze i inne nakrycia głowy z całego świata

Przekład: Anna Wziątek

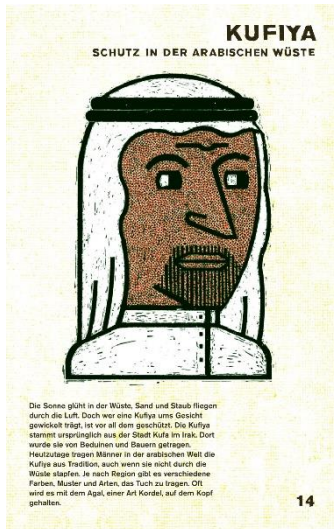

Melonik

Tradycja dumnych cholit

Cholity to rdzenne mieszkanki Peru, Chile i Boliwii. Melonik natomiast był pierwotnie nakryciem głowy angielskiego dżentelmena. Na początku XX wieku do Boliwii dotarł transport meloników, które nie zdobyły jednak popularności wśród tamtejszych mężczyzn. Chcąc się ich mimo wszystko pozbyć, sprytni biznesmeni rozpuścili wieści, że meloniki są ostatnim krzykiem mody we Włoszech. I nagle wszystkie cholity zapragnęły je mieć. W dzisiejszych czasach trudno spotkać w Europie mężczyznę z melonikiem, natomiast w Boliwii stał się on nieodłączną częścią tradycyjnego stroju cholity. Oraz symbolem jej pewności siebie.

Kefija

Ochrona na Pustyni Arabskiej

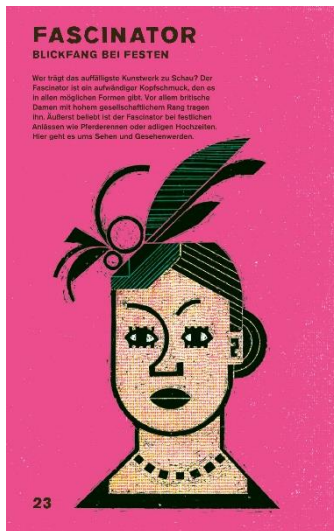
Na pustyni pali słońce, a powietrze jest pełne piachu i pyłu. Ale można się przed tym wszystkim uchronić, osłaniając twarz kefiją. Wywodzi się ona z miasta Kufa w Iraku, gdzie była noszona przez Beduinów i rolników. Mężczyźni w świecie arabskim noszą dziś kefije z przywiązania do tradycji, mimo że nie przemierzają już pustyni. W zależności od regionu chusta może mieć różne wzory, kolory i sposób, w jaki się ją nosi. Często jest utrzymywana na głowie za pomocą pętli ze sznurka, zywanej agal.

Czapka z pomponem

Puchaty amortyzator

Dopiero z pomponem czapka zimowa wygląda naprawdę fajnie. Ale kiedyś pompon był czymś znacznie ważniejszym niż tylko ozdobą. Wymyślili go marynarze. Ponieważ pomieszczenia pod pokładem były ciasne i niskie, często uderzali się w głowę, a pompon miał być czymś w rodzaju amortyzatora. Pompony można było też spotkać na nakryciach głów żołnierzy z niektórych europejskich krajów, a ich kolory oznaczały przynależność do jednostki wojskowej.

Fascinator

Magnes dla oczu podczas uroczystości

Kto się afiszuje z najatrakcyjniejszym dziełem sztuki? Fascinator to wyszukane nakrycie głowy, występujące w najróżniejszych kształtach i rozmiarach. Noszą go przede wszystkim Brytyjki o wysokiej pozycji społecznej. Jest też niezwykle popularny podczas wszelkich uroczystych okazji, na przykład wyścigów konnych czy ślubu w środowisku arystokratycznym. Chodzi o to, aby widzieć i być widzianym.

GERICHTSPERÜCKE AUTORITÄT IM VERHANDLUNGSZAAL

In britischen Gerichtssälen tragen Anwälte und Anwälte lange Roben und Perücken aus Pferdehaar. Die Tradition stammt aus dem 17. Jahrhundert, als fließendes Wasser knapp war. Damals trugen viele Menschen Perücken, um ihr ungewachsenes Haar zu verdecken. Gerichtsbahnhöfe waren auch froh, dank der Perücken im Alltag nicht von ehemaligen Angeklagten erkannt zu werden. Heutzutage ist es nicht mehr nötig, ungewachsenes Haar zu verdecken. Doch für den Anwalt ist die Perücke immer noch Teil der Berufsbekleidung. Sie hebt ihn von den anderen Männern im Gerichtssaal ab und verleiht ihm Respektabilität.

Peruka sądowa

Autorytet w sali rozpraw

W brytyjskich salach sądowych prawnicy noszą długie togi i peruki z końskiego włosa. Tradycja ta sięga XVII wieku, kiedy nie było bieżącej wody. W tamtych czasach wiele osób nosiło peruki, aby zakryć niemyte włosy. Kolejny plus noszenia peruk był taki, że dzięki nim członkowie sądu byli trudniej rozpoznawalni na ulicy. W dzisiejszych czasach nie trzeba już chować pod peruką niemytych włosów, jednak ten atrybut nadal pozostaje częścią stroju zawodowego prawnika, odróżnia go od pozostałych osób na sali sądowej i przysparza mu szacunku.

Peruki

Wszechstronne drugie włosy

Ludzie używają peruk od tysięcy lat. W starożytnym Egipcie były one symbolem urody i statusu. Im bogatsze osoby je nosiły, z tym delikatniejszych włosów były wykonane. Podobnie rzecz się miała z gache, tradycyjną peruką koreańską, którą nosiły kobiety o wysokim statusie społecznym. Z kolei w zamieszkującym Papuę-Nową Gwineę plemieniu Huli to mężczyźni przywdziewają peruki, wykonane z własnych włosów. Najpierw zapuszczają je latami, a potem przerabiają na ozdobione kolorowymi piórami peruki. Na głowie Marii Antoniny, ostatniej królowej Francji, też wiele się działo! Przypominającej wieżę fryzury o nazwie pouf, która była wykonana z drutu, poduszek i doczepianych tressek, nie sposób było nie zauważyć. Niektóre z jej fryzur były tak wysokie, że nie mogła przejść przez drzwi wyprostowana. Wyjątkową atrakcją był jej pouf ozdobiony miniaturowym modelem fregaty. Peruki umożliwiają niekiedy tym, którzy je noszą, mniej rzucać się w oczy, ukryć coś lub wcielić w jakąś rolę. Używają ich aktorki czy klauni, są też popularne w karnawale. Ortodoksyjne zamężne Żydówki zakrywają włosy w miejscach publicznych chustą, czapką lub peruką o nazwie szajtl. Niektórzy sięgają po perukę, gdy mają mało włosów lub nie mają ich wcale, na przykład z powodu choroby, leczenia lub utraty ich z biegiem lat.

Szajtl

Peruka męska z plemienia Huli

Pouf

Gache

Peruka ze starożytnego Egiptu

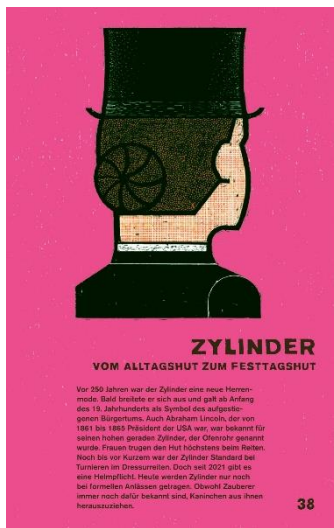
Wenn Leute spitze Mützen aufsetzen und in Tröten blasen, heißt es: Partyzeit! Woher diese Tradition kommt, weiß niemand genau. Schon im alten Ägypten wurden zu festlichen Anlässen kegelförmige Hüte aus Bienenwachs getragen. Zwischen der Mitte des 18. und dem Anfang des 20. Jahrhunderts bekamen Schulbinder in den USA und Europa zur Strafe für Regelbrüche manchmal einen kegelförmigen Hut aufgesetzt. Vielleicht waren diese Kappen Vorbilder des Partyhuts? Wer ihn trägt, darf ein bisschen aus der Reihe tanzen. Die üblichen Regeln sind kurzzeitig außer Kraft gesetzt.

36

Czapeczka imprezowa

Zabawowy nastój na głowie

Kiedy ludzie zakładają spiczaste czapeczki i dmą w trąbki, może to oznaczać tylko jedno: impreza! Nie wiadomo, skąd się wzięła ta tradycja, ale już starożytni Egipcjanie przy okazji świąt nosili stożkowe nakrycia głowy z wosku pszczelego. Z kolei w Stanach Zjednoczonych i niektórych krajach Europy istniał w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku zwyczaj, aby niesfornym uczniom zakładać czapki w kształcie stożka. Może więc to one były wzorem dla czapeczek imprezowych? W każdym razie ci, którzy je noszą, mogą sobie pozwolić na odrobinę szaleństwa. A zazwyczaj obowiązujące reguły tracą na chwilę swoją moc.

Vor 250 Jahren war der Zylinder eine neue Herrenmode. Bald breitete er sich aus und galt ab Anfang des 19. Jahrhunderts als Symbol eines aufstiegsgeprägten Bürgertums. Auch Abraham Lincoln, der von 1861 bis 1865 Präsident der USA war, war bekannt für seinen hohen geraden Zylinder, der 'Cranberry' genannt wurde. Frauen trugen den Hut höchstens beim Reiten. Noch bis vor Kurzem war der Zylinder Standard bei Turnieren im Dressurreiten. Doch seit 2021 gibt es eine Hemmpflicht: Heute werden Zylinder nur noch bei formellen Anlässen getragen. Obwohl Zylinder immer noch dafür bekannt sind, Kaninchen aus ihren Hemmweckern.

38

Cylinder

Najpierw na co dzień, potem od święta

250 lat temu w modzie męskiej pojawiła się nowość: cylinder. Szybko zyskał na popularności i od początku XIX wieku był postrzegany jako symbol wschodzącej klasy średniej. Abraham Lincoln, prezydent Stanów Zjednoczonych w latach 1861-1865, słynął z zamiłowania do cylindrów typu stoinpipe, z przesadnie wysoką główką. Kobiety wkładały cylindry tylko do jazdy konnej. Do niedawna było to standardowe nakrycie głowy podczas zawodów w ujeżdżeniu, jednak od 2021 roku obowiązują kaski. Obecnie cylindry nosi się wyłącznie przy oficjalnych okazjach. Chociaż magicy nadal potrafią wyciągać z nich króliki.

BASEBALLKAPPE EINE KAPPE FÜR ALLE

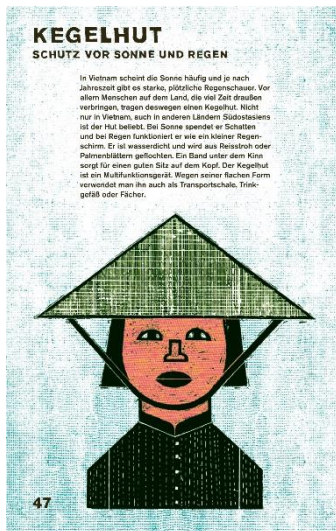
Die Baseballkappe kommt aus den USA. Baseballspieler tragen sie ursprünglich, um sich vor der Sonne zu schützen. Inzwischen haben Baseballkappen viele Fans! Sie sind praktisch, einfach herzustellen und deshalb mittlerweile weltweit bei vielen Menschen beliebt. Schau mal genau hin: Menschen nutzen die Kappe auch, um ein Statement zu machen. Die Logos oder Sprüche auf den Kappen erzählen viel über ihre Trägerinnen und Träger.

42

Bejsbolówka

Czapka dla każdego

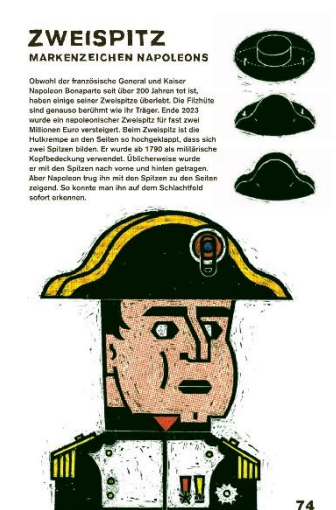
Bejsbolówka pochodzi z USA. Zawodnicy bejsbolu używali jej początkowo do ochrony przed słońcem podczas gry. Z biegiem czasu czapki z daszkiem zyskały wielu fanów! Są praktyczne, łatwe w produkcji, i dlatego cieszą się popularnością na całym świecie. Przyjrząwszy się im bliżej można stwierdzić, że niektórzy wykorzystują je również do głoszenia swoich poglądów. Logo lub slogany na bejsbolówkach mówią wiele o ich posiadaczach.

Stożkowy kapelusz

Ochrona przed słońcem i deszczem

W Wietnamie często świeci słońce i, w zależności od pory roku, występują ulewne, nagłe deszcze. Stożkowy kapelusz jest używany zwłaszcza przez mieszkańców obszarów wiejskich, którzy spędzają dużo czasu na świeżym powietrzu. Jest on popularny nie tylko w Wietnamie, ale także w innych krajach Azji Południowo-Wschodniej. Zapewnia cię w słońcu i działa jak mały parasol podczas deszczu. Jest wodoodporny, utkany ze słomy ryżowej lub liści palmowych. Dzięki paskowi pod brodą trzyma się dobrze na głowie. I jest wielofunkcyjny: ze względu na płaski kształt można go używać jako pojemnika do transportu, naczynia do picia albo wachlarza.

Bikorn

Znak firmowy Napoleona

Choć generał i cesarz Francji Napoleon Bonaparte nie żyje od ponad 200 lat, to niektóre z jego bikornów przetrwały do dziś. Filcowe nakrycia głowy są tak samo słynne jak ich właściciel. Pod koniec 2023 roku jeden z kapeluszy Napoleona został sprzedany na aukcji za prawie dwa miliony euro. W bikornie przednia i tylna część szerokiego ronda są zawinięte do góry tak, że tworzą dwa rogi. Od 1790 roku był on popularnym nakryciem głowy w wojsku. Noszono go zwykle w taki sposób, że rogi były skierowane do przodu i do tyłu. Napoleon natomiast nosił go rogami skierowanymi na boki, dzięki czemu był natychmiast rozpoznawalny na polu bitwy.